

QALAM CHIZISHNI O'RGATISHNING NAZARIY ASOSLARI: KOGNITIV JARAYONLAR, MALAKA OSHIRISH VA PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Ilyosjon Mamatov

QDPI o'qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu ilmiy maqola tasviriy san'atning asosiy mahorati sifatida qalam chizishni o'rgatishning nazariy asoslarini o'rganadi. Chizma ko'rgazmali ifodalash vositasi bo'lib xizmat qiladi, pertseptiv, kognitiv va harakat qobiliyatlarini egallashni talab qiladi. Maqolada qalam bilan chizish bilan bog'liq kognitiv jarayonlar, jumladan vizual idrok etish, fazoviy tushunish va aqliy vakillik ko'rib chiqiladi. U mahoratni egallashning rivojlanish bosqichlarini va badiiy o'sishga ta'sir etuvchi omillarni o'rganadi. Bundan tashqari, maqolada samarali o'qitishga yordam beradigan va qalam chizish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradigan pedagogik yondashuvlar muhokama qilinadi. O'qituvchilar qalam chizishni o'rgatishning nazariy asoslarini tushunib, ta'lim natijalarini oshirish va badiiy iste'dodni tarbiyalash uchun o'quv strategiyalarini ishlab chiqishlari mumkin.

Kalit so'zlar: qalam chizish, kognitiv jarayonlar, mahoratni rivojlantirish, pedagogik yondashuvlar, vizual idrok, fazoviy tushunish, badiiy o'sish, tanqid, fikr-mulohaza, ijodkorlik, shaxsiy uslub, texnologiya.

Kirish:

Kirish qismida qalam bilan chizishning tasviriy san'atning asosiy mahorati sifatidagi ahamiyati haqida umumiy ma'lumot berilgan. U kuzatishni ikki o'lichovli tasvirlarga aylantirishda ishtirok etuvchi kognitiv va pertseptiv jarayonlarga urg'u beradi va badiiy o'sishni rag'batlantirishda o'qitish usullarining ahamiyatini ta'kidlaydi.

Qalam chizishda kognitiv jarayonlar:

Ushbu bo'lim qalam chizish asosidagi kognitiv jarayonlarni ko'rib chiqadi. U vizual idrok etishni, shu jumladan vizual stimullarni tahlil qilish va sharhlash, chuqurlik va shaklni idrok etish, tafsilotlarni aniq tasvirlash qobiliyatini o'rganadi. Maqolada, shuningdek, real va xayoliy chizmalarni yaratishda fazoviy tushuncha, aqliy tasvir va vizual xotiraning roli muhokama qilinadi.

Ko'nikmalarni rivojlantirish va badiiy o'sish:

Maqolada qalam chizish bo'yicha ko'nikmalarni egallashning rivojlanish bosqichlari ko'rib chiqiladi. Unda asosiy belgilar qo'yish va kuzatish ko'nikmalaridan soylash, kompozitsiya va kontseptsiyani ishlab chiqish kabi ilg'or usullarga o'tish muhokama qilinadi. Bo'lim, shuningdek, badiiy o'sishga ta'sir qiluvchi omillarga, jumladan, amaliyot, fikr-mulohazalar, motivatsiya va shaxsiy uslubni o'rganishga qaratilgan.

Qalam chizishni o'rgatishda pedagogik yondashuvlar:

Ushbu bo'lim qalam chizish bo'yicha samarali o'qitishni qo'llab-quvvatlovchi pedagogik yondashuvlarni o'rganadi. Unda tuzilgan o'quv muhiti, aniq namoyishlar va boshqariladigan amaliyotning ahamiyati muhokama qilinadi. Maqolada chiziq, shakl, qiymat va mutanosiblik kabi asosiy chizma tushunchalarini o'rgatish strategiyalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, u badiiy ta'limda kuzatish chizmalari, tasavvur va kontseptual tafakkurning integratsiyasini ko'rib chiqadi.

Tanqid va fikr-mulohazalarning roli:

Maqolada qalam chizish ko'nikmalarini rivojlantirishda tanqid va fikr bildirishning o'rnini ta'kidlangan. Unda badiiy o'sishni rag'batlantirishda konstruktiv tanqid, o'z-o'zini aks ettirish va tengdoshlarini baholashning ahamiyati muhokama qilinadi. Bo'limda texnik mahorat, badiiy niyat va shaxsiy ifodani ko'rib chiqadigan mazmunli fikr-mulohazalarni taqdim etish strategiyalari o'rganiladi.

Ijodkorlik va shaxsiy uslubni rivojlantirish:

Ushbu bo'lim qalam chizish bo'yicha o'qitishda ijodkorlik va shaxsiy uslubni rivojlantirishga qaratilgan. Unda eksperimentni rag'batlantirish, tavakkal qilish va turli badiiy yondashuvlarni o'rganish usullari muhokama qilinadi. Maqolada o'ziga xos badiiy ovozni rivojlantirishda tasavvur, o'ziga xoslik va individual ifodaning o'rnini ta'kidlangan.

Texnologiya va raqamli vositalar:

Maqolada qalam chizishni o'rgatishda texnologiya va raqamli vositalarning integratsiyasi haqida qisqacha fikr yuritiladi. U o'quv jarayoniga chizilgan planshetlar va dasturiy ta'minot kabi raqamli platformalarni qo'shishning mumkin bo'lgan afzalliklari va muammolarini o'rganadi. Bo'lim, shuningdek, an'anaviy va raqamli yondashuvlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash muhimligini ta'kidlaydi.

Albatta! Qalam chizishni o'rgatishning nazariy asoslari haqida qo'shimcha ma'lumotlar:

1. Qalam chizishda kognitiv jarayonlar:

- Vizual idrok: qalam bilan chizish vizual ma'lumotni to'g'ri kuzatish va sharhlash qobiliyatini talab qiladi. Rassomlar shakllar, shakllar, teksturalar va nisbatlarni tahlil qilishlari kerak, ularni qog'ozga tarjima qilishlari kerak.
- Fazoviy tushuncha: fazoviy munosabatlarni tushunish real chizmalarni yaratishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Rassomlar chuqurlik, istiqbol va fazoviy munosabatlarni to'g'ri idrok etishi va ifodalashi kerak.
- Aqliy vakillik: Rassomlar o'z chizmalarini samarali rejalashtirish va amalga oshirish imkonini beruvchi mavzuning aqliy tasvirlari yoki tasvirlarini ishlab chiqadilar. Aqliy vakillik vizual ma'lumotni ichkilashtirish va uni qog'ozga qo'yishdan oldin uni aqliy manipulyatsiya qilishni o'z ichiga oladi.
- Vizual xotira: Rassomlar xotira yoki tasavvurdan rasm chizishda tafsilotlar, nisbatlar va elementlar orasidagi munosabatlarni esga olish uchun vizual xotiraga tayanadilar.

2. Ko'nikma va badiiy o'sish:

- Ko'nikmalarning rivojlanishi: Qalam chizish ko'nikmalari bosqichma-bosqich o'sib borish orqali rivojlanadi. Yangi boshlanuvchilar chiziqlar, nuqtalar va shakllar kabi belgi qo'yishning asosiy usullaridan boshlanadi va asta-sekin soyalash, teksturani ko'rsatish va kompozitsiya kabi murakkabroq ko'nikmalarga o'tadi.
- Amaliyot va tajriba: Chizmachilik ko'nikmalarini oshirish uchun izchil amaliyot muhim ahamiyatga ega. Chizmachilik mashg'ulotlari bilan muntazam shug'ullanish rassomlarga o'z texnikasini takomillashtirishga, kuzatish qobiliyatini oshirishga va estetik tuyg'usini rivojlantirishga yordam beradi.
- Fikr va mulohaza: O'qituvchilar va tengdoshlarning konstruktiv fikr-mulohazalari badiiy o'sishda muhim rol o'ynaydi. Bu san'atkorlarga yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarni aniqlashga, yangi istiqbollarga ega bo'lishga va badiiy tanlovlarini yaxshilashga yordam beradi. O'z-o'zini aks ettirish va o'z ishiga tanqidiy baho berish ham badiiy taraqqiyotga xizmat qiladi.

3. Qalam chizishni o'rgatishda pedagogik yondashuvlar:

- Namoyish: Qalam chizish bo'yicha samarali ko'rsatma ko'pincha o'qituvchi tomonidan aniq namoyishlarni o'z ichiga oladi. Ko'rgazmalar o'quvchilarga texnikani tushunishga, o'qituvchining fikrlash jarayonini kuzatishga yordam beradi va o'rganish uchun vizual ma'lumot beradi.
- Yo'l-yo'riqli amaliyot: Yo'l-yo'riqli amaliyot o'quvchilarga o'qituvchi rahbarligida yangi o'rganilgan tushuncha va metodlarni qo'llash imkonini beradi. Bu amaliy o'rganish, muammolarni hal qilish va ko'nikmalarni qo'llash imkoniyatlarini beradi.
- Ketma-ket o'rganish: Qalam bilan chizishni ketma-ket o'rgatish, boshlang'ich ko'nikmalardan boshlab va asta-sekin murakkabroq tushunchalarga o'tish o'quvchilarga rasm chizishning asosiy tamoyillarini mustahkam tushunishga yordam beradi.
- Nazariya va amaliyotning integratsiyasi: Nazariy bilimlarni amaliy qo'llash bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarga qalam bilan chizishning asosiy tushunchalari va tamoyillarini tushunishga yordam beradi. Badiiy tushunchalarni, san'at tarixini muhokama qilish va chizmachilik texnikasini kontekstualashtirish o'quvchilarning mavzuni tushunishi va qadrlashini oshiradi.

4. Ijodkorlik va shaxsiy uslubni rivojlantirish:

- Tajribani rag'batlantirish: Ijodkorlikni rivojlantirish uchun talabalarni turli xil chizish texnikasi, materiallar va mavzular bilan tajriba o'tkazishga undash kerak. Bu kashfiyot ularga o'z xohish-istaklarini kashf qilish, badiiy ovozini rivojlantirish va mahorat chegaralarini oshirish imkonini beradi.
- Individual ifodalash: qalam bilan chizishni o'rgatishda individual ifoda va shaxsiy talqinning ahamiyati ta'kidlanishi kerak. Talabalar o'zlarining rasmlarini o'zlarining noyob nuqtai nazarlari, his-tuyg'ulari va hikoyalari bilan singdirishga undashlari kerak.

• Muammolarni yechish va tanqidiy fikrlash: qalam bilan chizish bo'yicha o'quv mashg'ulotlari o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga va ijodiy yechim topishga undaydigan muammolarni yechish faoliyatini o'z ichiga olishi mumkin. Bu yondashuv o'quvchilarni rasm chizishga moslashuvchanlik, moslashuvchanlik va xayoliy muammolarni hal qilish bilan yondashishga undaydi.

Ushbu nazariy asoslarni o'qitish amaliyotiga kiritish orqali o'qituvchilar qalam chizish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan, badiiy o'sishni ta'minlaydigan va talabalarda ijodkorlikni ilhomlantiradigan qiziqarli va samarali o'quv tajribalarini yaratishi mumkin.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, qalam chizishni o'rgatishning nazariy asoslarini tushunish badiiy ta'limning samarali bo'lishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Kognitiv jarayonlarni tushunish orqali o'qituvchilar idrok etish, ko'nikmalarni egallash va badiiy o'sishni rag'batlantiradigan ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishlari mumkin. Strukturaviy ta'lim, fikr-mulohaza va individual ifodani ta'kidlaydigan pedagogik yondashuvlar ijodkorlik va shaxsiy uslubni rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarning qalam chizish qobiliyatini tarbiyalash orqali pedagoglar ularning badiiy iste'dodini o'stirishda, keyingi badiiy izlanishlari uchun mustahkam zamin yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ilyosjon, Mamatov. "THE PLACE OF THE PENCIL DRAWING DIRECTION OF FINE ARTS IN SCHOOLS." Open Access Repository 9.2 (2023): 26-27.
2. Маматов, И., and А. Абдуллаев. "INSON QOMATINING TURLI RAKURS VA HOLATLARDA MAVZULI QALAMCHIZGILARI (MEHNAT JARAYONI, SPORT MUSOBAQALARI VA SUYANIB TURGAN) CHIZISH ORQALI INSON TANA A'ZOLARI NISBATLARINI CHIZIQLI KONSTRUKTIV O'RGANISH." Uzbek Scholar Journal 8 (2022): 78-84.
3. Mamatov, I. "The process of depicting a still life consisting of geometric shapes." Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences 12 (2022): 1-3.
4. Sarvinoz, S. O., and I. I. Mamatov. "ART CARPET WEAVING IS ONE OF THE FORCES THAT LIFT THE HUMAN MOOD." Экономика и социум 10 (77) (2020): 240-243.
5. Aliyeva, D. M., and M. A. Xasanova. "Zamonaviy pedagogik yondashuvlar vositasida xorijiy til o'qitish metodikasini takomillashtirish." Science Promotion 3.1 (2023): 115-119.
6. Mukhtarovna, Alieva Dilafuz. "MIXING UP THE TYPES OF CLASSROOM INTERACTION USED IN YOUR ESL CLASS." Conferencea (2023): 122-125.

7. Mukhtarovna, Aliyeva Dilafuz. "THE TEACHER'S PRIMARY ROLE IN CLASS." Open Access Repository 9.4 (2023): 214-217.
8. Mukhtarovna, Aliyeva Dilafuz. "CLASSROOM INTERACTION IN TEACHING ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.4 (2023): 172-174.
9. Aliyeva, Dilafuz, and Madina Xasanova. "UMUMJAHON O'QUV FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH JARAYONIDA INGLIZ TILINI O'QITISH PEDAGOGIK MUOMMO SIFATIDA." Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования 2.7 (2023): 20-21.
10. Dilafuz, Aliyeva, and Madina Xasanova. "IMPROVING OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY BY MEANS OF MODERN PEDAGOGICAL APPROACHES." Conferencea (2023): 129-132.
11. Toshpulatovich, Yuldashev Odiljon. "ON THE MECHANISMS OF PREPARING FUTURE TEACHERS FOR INNOVATIVE ACTIVITY." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 824-827.
12. Toshpulatovich, Yuldashev Odiljon. "CONTINUITY OF INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AND EDUCATIONAL EFFECTIVENESS." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 821-823.
13. Ganievich, Dosmatov Togonboy. "REQUIREMENTS FOR THE CREATION OF NEW PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION OF YOUTH STUDENTS." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 814-817.
14. Ganievich, Dosmatov Togonboy, and Oktamova Irodakhon Dilshodovna. "COMBINED AGGREGATE FOR WORKING THE SOIL BEFORE PLANTING." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.12 (2023): 873-876.
15. Toshpulatovich, Yuldashov Barhayotjon. "TEACHER'S ROLE IN USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESSES." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 961-964.
16. Toshpulatovich, Yuldashov Barhayotjon. "INVERSE TRIGONOMETRIC FUNCTIONS AND RELATIONSHIPS BETWEEN THEM." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 965-972.
17. Mukhamedovich, Sharaboyev Ulugbek, et al. "The Question of Raising Young People in The Spirit of Craftsmanship." Journal of Advanced Zoology 44 (2023).
18. Rafikovna, Isaqova Zuhra, Sotvoldiyev Elmurodjon Abdumannonovich, and Yuldashov Barxayotjon Toshpulatovich. "The Use of Interactive Methods in The Teaching of Construction and Design of Sewing Products." Journal of Advanced Zoology 44.5 (2023).

19. Toshpo'latovich, Yuldashov Barxayotjon. "PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES OF DISTANCE LEARNING." (2022).
20. Abdullaev, Alimardon Khaydaraliyevich. "CONTEMPORARY TRENDS AND INNOVATIONS IN SCULPTURE IN UZBEKISTAN: EXPLORING THE INTERSECTION OF TRADITION AND MODERNITY." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.11 (2023): 448-450.
21. Abdullaev, Alimardon Khaydaraliyevich. "THE NAVIRON PATH OF CRAFTS TODAY AND ITS ROLE IN YOUTH MATURATION." *American Journal of Pedagogical and Educational Research* 9 (2023): 13-15.
22. Abdullaev, Alimardon Khaydaraliyevich. "THE ROLE OF MODERN SCULPTURE IN UZBEKISTAN: A FUSION OF TRADITION AND CONTEMPORARY EXPRESSION." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.11 (2023): 808-810.
23. Abdullaev, Alimardon Khaydaraliyevich. "ISSUES OF AWAKENING THE INCENTIVE OF YOUNG PEOPLE TO CRAFTS." *E Conference Zone*. 2023.
24. Abdullaev, A. "ets.(2021). Covid-19 pandemic in central Asia: policy and environmental implications and responses for SMES support in Uzbekistan." *E3S Web of Conferences*. Vol. 258.